

Učiteljski Tovariš.

Glasi avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva.

Štev. 22.

V Ljubljani, 2. rženega cveta 1905.

XLV. leto.

»Učiteljski Tovariš« izhaja vsak petek. Ako je na ta dan praznik, izide list dan pozneje. Vse leto stoji 8 K, pol leta 4 K, četrt leta 2 K. Spise je pošiljati samo na naslov: Uredništvo »Učiteljskega Tovariša« v Idriji. Naročnino prejema Francišek Črnagoj, nadučitelj v Ljubljani (Barje). — Vse pošiljatve naj se pošiljajo franko. — Rokopisov ne vračamo. — Oglasi in poslanice stanejo za stran 30 K, pol strani 16 K, $\frac{1}{3}$ strani 10 K, $\frac{1}{4}$ strani 8 K, $\frac{1}{8}$ strani 4 K; manjši inserati po 20 h petit-vrsta. Večkratno objavlanje po dogovoru. Priloge poleg poštnine 6 K.

Vsebina: Vnebovpijoč greh. — Naš denarni zavod. — Homatije v zadevi krške meščanske šole v pravnem oziru. — Črtice iz starodobne šole. — V ofenzivi. — Dopisi. — Iz naše organizacije. — Književnost in umetnost. — Vestnik. — Uradni razpisi učiteljskih služb. — Inserati.

Vnebovpijoč greh.

Dovolj je poskrbljeno, da učitelji ne pozabijo krščanskega nauka, saj morajo iz tega predmeta delati še celo usposobnostno izkušnjo, da bi za vsak slučaj v šoli tudi lahko igrali vlogo dušnega pastirja.

Toda klerikalizem se drži z vsemi svojimi kremplji šole in se, hvala Bogu, skoro nikdar ne pripeti, da bi bilo učitelju treba nastopiti v šoli kot katehet.

Očividno je torej, da obstoji zgoraj navedena naprava glede usposobljenja za poučevanje v krščanskem nauku edino le zavoljo tega, da morejo klerikalni vladohlepneži z njo vplivati in pritiskati na učiteljstvo, ker ono je v toliko odvisno od njih, da brez te izkušnje ne more noben učitelj postati vodja ali nadučitelj kake šole in če bi sicer imel za to še toliko zmožnosti.

In tako se torej zgodi, da je marsikomu vsebina katekizma še precej znana; tako n. pr. prav dobro vemo, da se med vnebovpijočimi grehi nahaja na četrtem mestu tudi ta-le (vnebovpijoč greh je): »Delavcem ali najemnikom zaslužek zadrževati ali utrgovati.«

Grešniki, ki so krivi tega greha, so krivi obenem, da njega nasledki moré in tlačijo tudi nas.

Kot delavci na polju prosvete smo tudi mi vredni temu delu primernega plačila. Toda kakšno je to plačilo?! To plačilo je tako, da je sramota za deželo, ki ima in mora imeti primerno vsoto denarja za vse drugo, le za svoje učiteljstvo ne; to plačilo je tako, da je sramota za vse one ljubeznive gospode, ki gospodarijo z deželnim imetjem in ki naše delo smatrajo za tako malo pomembno, da ga ti skrbni deželni očetje slabše nagrajujejo, kot opravila svojih slug. O tem, prosimo, glasno pričajo naše in njih plače.

Toda saj mi tem slugam seveda prav od srca privoščimo dobre plače, še boljše kakor jih imajo, saj tako niso predobro plačani; ali ogorčeni pa smo nad tem, da nas, edino le nas — deželne učitelje — tako prezirajo in zapostavljajo. Pri tem ni le naša materialna stvar prizadeta, ampak žalijo nas s tem tudi na časti, ker vidimo, kakor da bi vse drugo višje cenili kakor pa nas in naše delo. Gospoda slavna, ali se kaže

v tem vaša naklonjenost do nas in do šolstva? Ali se tako skrbi za deželo, ki vam je izročena v skrb, da se morajo njeni učitelji pod vašo oskrbjo tako obupno boriti za svojo eksistenco! Mi, ki bi radi okušali to naklonjenost in očetovsko skrb v dejanju in ne le v obljubah, se nikakor ne moremo zadovoljiti samo z obljubami, ko je pa izboljšanje našega stanja odvisno le od dejanj; ni nam dosti samo zarja, imeti hočemo dan! In zarja tega dne je bila že tako svetla, da je kranjsko učiteljstvo po pravici bilo mnenja, da bo zdaj napočil dan, četudi ne popolnoma jasen, pa vendar svetlejši kot smo jih živeli doslej. Toda neka temna senca je zopet otemnila to svetlo zarjo, in dneva ni bilo od nikoder! . . .

Toda kdo je tisti, ki je zatemnel to veselo, up vzbujajočo zarjo, kdo je oni kleti krivičnež, ki nam ne privoščí našega dneva? Kdo je, ki je kriv, da se nam za naše delo zaslužek zadržuje in utrguje? Kdo je, ki dela ta vnebovpijoči greh?

To so oni, ki bi morali katekizem najbolj poznati, ki bi po svojem poklicu morali z zgledom kazati, kako mora človek po katekizmu živeti. Toda te vnebovpijoče grešnike katekizem v praksi malo briga, in oni nam namenoma zadržujejo s svojim divjanjem v deželnem zboru naše zakonito in tako trdo zazloženo plačilo. Če človek premišlja dejanja teh ljudi, pride do prepričanja, da ne poznajo niti božjih niti človeških zakonov. Tem »avtoritetam« je mar, da se izrazimo nežno, edino le njihov trebuh, in vse njihovo delovanje ima le en namen: človeštvo spraviti popolnoma ob samostojno mišljenje in ga napraviti v maso brez volje, brez svobodne misli in brez energije, z eno besedo, spraviti ga v temo svoje lačne bisage.

Toda, kaj bi se čudili, da je tako!

Ti ljudje vnebovpijočega greha nam principijalno zadržujejo naš zaslužek, ker oni sovražijo prosveto in omiko ter zato tudi nas. Oni nas s tem, da nam ne privoščijo spodobne nagrade za naše delo, silijo — ker živeti moramo vendarle, in sicer še celo »stanu primerno« — da moramo pretežno večino svojih moči, ki naj bi jih posvetili narodu, porabljeni v boju za obstanek in kolikor mi zavoljo tega

v svojem poklicu manj storimo, za toliko so oni — sovražniki napredka in omike — na boljšem. In ti gospodje zati-ralci so toliko predrzni, da si upajo dan za dnevom stopati na prižnico pred naše ljudstvo in še celo tudi pred našo mladino, da razlagajo krščanski nauk in da svare pred različnimi grehi, tudi pred vnebovpijočimi. O, kolika hinavščina! Drugim obešajo za vsak prestopok vruga na vrat, oni sami se pa vkljub svojemu vnebovpijočemu grehu delajo kakor bi že z eno nogo stali v paradižu. No da, z eno nogo; saj to jih vendar ne more zadrževati, da ne bi z ostalimi udi svojega telesa kopali groba šolstvu in nam, in to tem manj, ker jih pri tem lepem delu razen nas nihče ne zadržuje, tudi pravična in skrbna vlada ne.

Najbolj obžalovanja vredno pri tem je pa to, da imamo še tovariše, ki ne uvidijo klerikalne pohlepnosti po vladi nad šolo, ki imajo hinavsko dobrikanje posvečenih gospodov za odkritosrčno prijateljstvo, tovariši, ki svojim lastnim sovražnikom pomagajo kopati grob naprednemu učiteljstvu, ki so pozabili, da je njihova naloga, narod dvigniti iz spon duševnega kuratelstva in ga usposobiti za samostojno mišljenje. Ker se ti možje ne potrudijo, da bi zasledili pravi smoter klerikalnega stremljenja, tirajo z brljavo kratkovidnostjo sami sebe pred oltar sveče prižigat, nazaj v župnišče najnavadnejša dela opravljat, nazaj v ono dobo, ki leži kakor težka mora nad našo preteklostjo in ki je kriva, da se moramo še vedno toliko boriti za svoj ugled.

Tovariši, ki ste se dali premotiti, ne dajte se več slepiti, če imate še kaj stanovske zavednosti in če še kaj cenite napredek in čast našega stanu! Stopite zopet v naše vrste, da se združeno borimo za svoje pravice!

Naše delo in naši nameni so pošteni; zato mora zmaga biti tudi naša!

Vi pa, gospodje pismouki, ki verujete v plačilo dobrih in slabih del, preudarite, kako plačilo vam bo prinesel vaš vnebovpijoči greh s številko 4. Da bote glede tega vprašanja malo ložje prišli na jasno, uvažujte morebiti to, da še celo onim niso grehi odpuščeni, ki berejo »Slovenski Narod«.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca malega travna 1905 K 69.206.95.

Naznanilo. Kdor želi od zadruga kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštnih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Homatije v zadevi krške meščanske šole v pravnem oziru.

Majhni vzroki — veliki učinki.

Uradno upokojenje ravnatelja meščanske šole v Krškem se je v meritoričnem oziru že dovolj preresetovalo po slovenskem časopisju, kjer se je pretreslo tudi nekoliko s politiškega stališča, kateri značaj sicer tej stvari odrekajo ofi-

cialni krogi. Ni se pa ta zadeva še obravnavala v pravnem oziru, dasi je baš v tej točki jako zanimiva, zlasti pa še v posledicah, ki jih je povzročila. Naj torej razjasnimo to zadevo od te strani!

Od ravnatelja so najprej zahtevali, da bi bil sam prosil za upokojenje. S pravnega stališča je že to nerazumljivo. Ako bi bil ta korak njemu v korist, bi bil on to storil iz lastnega nagiba, iz lastne inicijative, ne bilo bi ga treba opomniti na to. Ako mu ni v korist, ga ne smejo siliti, da bi prosil za nekaj, česar ne mara imeti, ker mu ni v hasek. Ali on ni hotel poslušati teh nasvetov ali ukazov tudi z ozirom na zakon n. e. § 57. zakona z dne 30. julija 1900, ki govori o upokojevanju kranjskih učiteljev, da morejo (ne morajo!) tisti učitelji prositi za umirovljenje, ki so dovršili 35letno službovanje in dočakali 55. leto svoje starosti, a ta § jim obenem ne obeta v tem slučaju cele penzije, ampak le toliko, kolikor jim je pripada po 35 službenih letih. Ravnatelj Lapajne je pa imel ob času, ko bi moral na došli poziv vložiti prošnjo, šele 35 službenih let. Po zakonu bi bil moral deželni šolski svet tako prošnjo zavrniti, ne pa, da je še zahteval prošnjo, ki ni bila v zakonu utemeljena.

Ker se je potem ravnatelj še nadalje branil tudi s krstnim listom in z zdravniškim izpričevalom, ki je še potrdilo njegovo fizično in duševno čilost, upokojenja na lastno prošnjo, mu je pa došlo umirovljenje — uradnim potom, čeravno bi rad šel brez komande v pokoj, ako bi ga pustili še eno leto v aktivnosti, kakor se je bil protokolarično izjavil pri okrajnem šolskem svetu v Krškem. Uradno upokojenje se sklicuje lakonično na isti § 57., ki naj bi bil po njem — seveda zaradi pritiska — že prej sam prosil zanj. Ta § pa veli, da se učitelj upokoji zaradi starosti (točka a), zaradi telesnih ali duševnih hib (točka b) ali zaradi drugih ozira vrednih okolščin (točka c). Penzijski dekret ne citira od teh okoliščin niti točke a) niti b) niti c). A vzeti moramo, da so mislili točko c), to je »druge ozira vredne razmere«; zakaj zdravniško izpričevalo je bilo ovrglo točko b), ako bi se bili sklicevali nanjo. S pravnega stališča bi bil moral torej dekret povedati razloge, iz katerih so ravnatelj L. upokojili oficijalnim potom. Saj ta njegov čin ni nevtralen. Če bi mu bili s tem učinili dobroto, bi bili gotovo povedali razloge, zakaj so ga ali bi ga — recimo — s čim odlikovali. Ker so mu pa napravili škodo in nečast, bi bili še v večji meri dolžni, to motivirati.

Ta čin deželnega šolskega sveta je smatrati za disciplinarno kazen, dasi kranjski deželni šolski zakoni upokojenja nikjer ne navajajo med posameznimi ustrahovalnimi točkami. Faktično pa je to uradno upokojenje disciplinarna kazen; zakaj ravnatelju je zabranjena pot v šolo, v katero je vse življenje tako rad hodil, in materialne škode ima blizo 1000 K.

Ako pa komu nalagajo kazen, mu morajo dati tudi priliko, kakor to zahteva ministrska naredba z dne 27. oktobra 1859. l., da se more zoper njo v 14 dnevih pritožiti na višjo inštanco. V dekretu so pa ta dostavek čisto opustili, kakor bi nekako hoteli reči, da je to veljavno za vse večne čase. Ravnatelj Lapajne se je pa vkljub temu v 14 dneh pritožil na naučno ministrstvo, ki je pritožbo sprejelo, kar je dokaz, da je ta pritožba v formalnem (pravnem) oziru opravičena, četudi se bo razsodba morebiti v meritoričnem oziru drugače glasila.

S pravnega stališča smemo pač reči, da v tem trenutku ravnateljsko mesto na meščanski šoli v Krškem še ni izpraznjeno.

Zakaj pa to razpravljamo, ko je v stvarnem oziru zadeva komaj toliko vredna, kolikor življenje enodnevnice? Ker so ti prvotni majhni vzroki rodili druge velike učinke.

Zaradi posilnega upokojenja ravnatelja L. se je začel merodajni c. kr. okrajni šolski svet, ki skrbi za stvarne potreščine in učiteljske plače na meščanski šoli, bati, da preustroji deželni šolski svet, ki ni poslušal njegove želje, da bi L. še ne šel v pokoj, ves učiteljski zbor te učilnice in pošlje v Krško najmanj kakšna dva Nemca ali nemškutarja, ker bi se lahko razen mesta ravnatelja še popolnili 2 mesti, za kateri sta zdaj nastavljena le sposobna suplenta. Z ozirom na to okoliščino in glede na to, da ravnateljevo upokojenje v trenutku še ni pravomočno, ter poudarjaje še druge osebne in stvarne razloge, je sklenil okrajni šolski svet, ker je po zakonu v to opravičen, da ravnateljskega mesta za zdaj ne razpiše, marveč išče samo enega sposobnega strokovnega, tudi iz slovenščine izprašanega učitelja. Tako sklene okrajni šolski svet v plenarni seji. Toda on obrača, predsednik pa, ki je sicer izvrsten uradnik in naše gore list, obrne tako, kakor so mu menda drugi veleli. On razpiše ravnateljsko mesto in še dve učiteljski službi, a ne terja od nobenega prosilca znanja slovenščine. Zavoljo rekriminacij po časopisih je pa deželni šolski svet vendar ta razpis razveljavil in naročil, da se mora pri novem razpisu ravnateljskega mesta zahtevati od prosilcev, da znajo slovensko. Deželni šolski svet je torej nekoliko ugodil opravičenim zahtevam okrajnega šolskega sveta, a temu ni pritrdil, da bi za nekoliko časa ravnateljskega mesta ne razpisali in novega ravnatelja v slučaju končno določene vakance začasno nastavili. Ko je zvedel c. kr. okrajni šolski svet o tem odloku, je ostal ipak še pri svojem prvem sklepu, da ravnateljskega mesta za zdaj ne razpiše.*)

Kaj bo iz tega konflikta? Kakšne posledice bodo rodile nezaupnice, ki si jih delita okrajni in deželni šolski svet drug drugemu? Kdor je stvar začel, naj premišlja pregovor: Kdor seje razpor — žanje upor!

Črtice iz starodobne šole.

O bojih za starostne doklade in o sijajni zmagi.

Poroča nadučitelj *Fran Waišel* v Hrušici.**)

Moje službovanje se je začelo s 1. septembrom 1864. l. v Zagradcu na Kranjskem z imenitnimi naslovi vročenega mi dekreta: »mežnar, mrtvoglednik, organist in učitelj«.

Letna plača k vsem tem naslovom mi je bila: 40 polovnikov pšenice, 28 polovnikov prosa, 50 funtov prediva, 36 hlebov kruha, 60 kurjih jajec in 10 gld. v denarjih. Ker se je ves ta pober prodajal onkrat po jako nizkih cenah, in sicer polovnik pšenice po 1 gld. 40 kr., proso po 90 kr., funt prediva po 10 kr., hleb kruha po 6 kr., je znašalo vse to 96 gld. 20 kr. na leto.

*) In v kljub temu beremo novi razpis v »Laibacher Zeitung« in v našem listu.

**) Poročilo pri občnem zboru »Slovenskega učiteljskega društva za koperski okraj« z dne 18. maja t. l.

Za to imenitno plačo je bilo treba opraviti vsako opravilo zgoraj navedenih naslovov, in sicer: zvoniti — navijati cerkveno uro in jo namazati z oljem in petrolejem — peči oblate — pometati cerkev — brisati in ometati prah in pajčevine — na pokopališču poravnati grobe — okrog cerkve in do farovža pozimi prekidati sneg po poti — ob hudi uri zvoniti z vsemi zvonovi — v zakristiji župnika oblačiti in slačiti paramente, pri maši ob delavnikih streči — po vsi župniji duhovnika spremljati k bolnikom — ogledovati mrličice — orglati in peti — v šoli pa poučevati otroke.

Vse to je trajalo 3 leta 3 mesece. Stanovanje mi je bilo v stari, s slamo pokriti mežnarji v pritličju, obstoječe iz dveh sobic. V prvi sobici so bile ob stenah dolge mize in po obeh straneh teh miz dolge klopi, ki so na njih sedeli učenci, gledaje drug proti drugemu, slično kakor v kmetijskih krčmah. V drugi še manjši sobici mi je bila postelja in klavir.

Posebne šolske sobe, table, klopi, mize, arhivne omare, zemljevidov in sploh sličnih predmetov ni bilo.

V letu 1867. pa je bila razpisana učiteljska služba v Hrušici, ker je bil bivši moj prednik, učitelj *Andrej Zorc*, upokojen zaradi trajajoče bolezni. Objavili so tale:

Razpis službe.

Ker je stari učitelj ljudske šole v Hrušici, šolskega okraja Jelšane, v dosluženi pokoj stopil, je služba za šolskega pomočnika in organista zdaj na ponudbo.

Letna plača, katero županija Podgrad odrajuje, mu bo: dvesto in eden gld. 22 kr. n. dn. šest sežnjev drv za kurjavo, prosto stanovanje v šolski hiši in prosti pober, ki je blizo petdeset goldinarjev vreden.

Kdor bo svoje službe zmožen in ljudem dopadel, bo še več pobera dobil in po smrti starega učitelja pravi učitelj izvoljen in skoraj dvakrat večjo plačo prejemal.

Kdor želi to službo dobiti, naj sam prošnjo zanjo spiše, potrebna dokazna pisma priloži, posebno tudi, da je slovenskega in nemškega jezika popolnoma zmožen, in jo županiji Podgrad (Illir. Castelnuovo), katera ima predstavnostno pravico, do 29. septembra t. l. pošlje ali pa osebno prinese.

Županija Podgrad 23. avgusta 1867.

Pavel Jelovšek
župan

Stalna letna učiteljska plača je bila fasijonirana na 331 gld. 22½ kr. To plačo pa je namestništvo v Trstu z odlokom z dne 26. junija 1867, št. 8872, razdvojilo v dva dela, namreč: Zorcu za pokojnino 180 gld. in šolskemu pomočniku 151 gld. 22½ kr.

Ker pa je škofijski konzistorij takrat kot najvišja deželna šolska oblast uvidel, da s toliko pičlo plačo nikakor ne bo mogoče dobiti pomočnika, je interveniral pri namestništvu, da se je privolilo za dve leti, t. j. do konca 1869. l. iz normalnega šolskega zaloge kot dopolnilo plače še letnih 50 gld., češ: »Do takrat bo Zorc že umrl.« —*)

Tedaj je velel konzistorij občinskemu zastopu v Podgradu kot šolskemu patronatu službo uradno razpisati, kar se je tudi zvršilo dne 23. avgusta 1867, št. 373.

Oglasilo se je 9 učiteljev kompetentov, ker je v istem razpisu stalo zapisano: »Po smrti starega učitelja bode pomočnik za pravega učitelja potrjen ter bo še dvakrat večjo plačo prejemal.« —

Patronat je sestavil naslednjo terno: I. mesto *Fr. Waišel*, II. mesto *Ivan Gnezda*, III. mesto *Andr. Stare* ter prezentiral svoj akt konzistoriju, ki je sprejel prezentacijo in mene dekretiral v Trstu dne 28. oktobra 1867, št. 2663/710.

*) Jako krščansko!

Uredn.

Plačo sva pa z Zorcem ves čas prejemale jako neredno. Bolehni in sestradani tožni upokojenec Zorc se je odpeljal v tržaško bolnišnico in tam umrl po sedmih letih dne 11. novembra 1874. leta. Njegovo za več stotakov naraslo zaostalo pokojnino so njegovi dediči od občine prejeli izplačano potom tožbe.

Vredno se mi zdi tu omeniti faktum, da nisem prejel v letu 1870. pri občini celega pol leta niti krajcarja svoje plače. Po končanem polletju se zglasim za polletno plačo v občinskem uradu, kjer mi tajnik Peteh pokaže računski dnevnik, da so izterjali za učitelja reci: 86 krajcarjev, ki sem jih prejel in potrdil s pobotnico.

Na moje preobilne tožbe in prošnje so v letu 1874. službo v smislu prvotnega deželnega šolskega zakona z dne 30. marca 1870 razpisali s III. plačilnim redom, t. j. 300 gl. Z dekretom c. kr. deželnega šolskega sveta v Trstu z dne 18. marca 1874, št. 45, sem bil imenovan za definitivnega učitelja.

Dne 3. novembra 1874 je bil izdan prenovljeni deželni šolski zakon, ki obseza glede kvinkvenij dva različna paragrafa, namreč § 27. za tisto učiteljsko osebje, ki je bilo definitivno nastavljeno po začetni veljavnosti prvotnega deželnega zakona z dne 30. marca 1870; a § 40. pa za isto starejše učiteljsko osebje, ki je bilo definitivno nastavljeno pred novim zakonom z dne 30. marca 1870 leta.

Ta § 40. obsega dva dela svojih prehodnih določb (»Uebergangsbestimmungen«) za starejše učiteljsko osebje, glaseč se: Definitivni člani učiteljskega osebja, kateri so službovali 15 zaporedoma tekočih let, prejmejo prvo starostno doklado.

Vsi drugi definitivni člani učiteljskega osebja zadobijo pravico do prve starostne doklade po dovršenem 10letnem službovanju od dne začete veljavnosti deželnega šolskega zakona od 30. marca 1870 — glede regulacije pravnih razmer učiteljskega osebja ali pa takojbrž, kadar dovršijo v tem medčasu 15 službenih let.

Ta § 40. me je v svojem drugem delu neprestano izpodbujal in prišel sem glede svojih službenih okoliščin do trdnega pravnega zaključka, da se glasi v moj prilog iz naslednjih važnih razlogov:

1.) Služba v Hrušici je bila javno razpisana na povelje konzistorija kot takratne najvišje deželne šolske oblasti po šolskem patronatu.

2.) Šolski patronat me je stavil v terno »primo loco« ter me prezentiral konzistoriju.

3.) Konzistorij je prezentacijo sprejel in me kot najvišja šolska oblastnija dekretiral.

Na podlagi teh treh razlogov smatram svoje nameščenje za definitivno od 28. oktobra 1867, kar je tudi ministrstvo pozneje priznavalo.

Na podlagi teh razlogov, sklicevaje se na § 40. II. odstavka zakona z dne 3. novembra 1874, sem vložil prošnjo za priznanje I. starostne doklade po preteku 10letnega definitivnega službovanja od dne začete veljavnosti prvotnega zakona z dne 30. marca 1870 na c. kr. okrajni šolski svet na Voloskem z dne 30. avgusta 1880.

Okrajni glavar in okrajni nadzornik sta mi jo pa zavrnila, trdeč, da se smatra definitivno nastavljenje moje od dne dekreta deželnega šolskega sveta v Trstu z dne 18. marca leta 1874, št. 45, ter se mi bo I. starostna doklada v smislu § 27. po preteku 10 let te (druge) definitivnosti priznala komaj s 1. aprilom 1884. leta, kar se je tudi zgodilo.

Prošnja je šla »ad acta«, v uradni koš, kot nesposobna in neopravičena za obravnavo pri istodnevni sednici c. kr. krajnega šol. sveta.

V istih temnih časih se uboga učiteljska para nikakor ni upala niti se usodila, pritoževati se proti šolskim oblastnijam.

(Konec.)

V ofenzivi.

(Dalje.)

Omenili smo že, da potrebuje naše delavstvo vestnih, za delavski blagor vnetih vodnikov, ki bi morali z ostrim pogledom paziti na delodajalce, da bi ne izkoriščali delavcev. Žal nam je, da moramo povedati odkrito resnico, da je naše delavstvo večkrat tudi samo krivo, da je prezirano in tudi slabo plačano. Naj govori veleindustrijec naše narodnosti, ki pozna jako dobro naše in tuje delavstvo: »Naš delavec je dobrasrčen, pohleven, molčeč — pri delu pa prekesan. Lah in Nemeč ga prekosita v ročnosti in spretnosti, pa tudi pri finesi izdelka. Bil sem našim ljudem vdan in dolgo časa jako prizanesljiv. Kazal sem jim izdelke in spretnosti tujcev, jih izpodbujal k hitrejšemu kretanju in dovršenosti izdelkov, pa vse ni pomagalo nič — sovražili so mene in tuje sodelavce. Prihajali so k delu opiti, da so se lažje prepirali. Oddal sem jim delo na akord, pa tudi sedaj niso bili zadovoljni, ker so morali napačna dela popravljati, zaslužili so manj kakor tujci. Prepričan sem, da je naš delavec pri tlačanskih delih dober, pri finih izdelkih je pa predrag zaradi svoje zakasnele narave, zaradi tega ne morejo naši izdelki konkurirati s tujimi.« To je izjava našega človeka. Več o tem ne moremo govoriti, ker nismo strokovnjaki in tudi izkušnje nimamo o tem.

Da ga naši ljudje pijejo preradi, nam pričajo prežalostni zgledi na mnogih krajih in pri raznih podjetjih. Našim ljudem je Lah trn v peti. Sovražijo ga, ker odjeda domačinom kruh, vendar moramo biti pravični in priznati, da bi bil lahko ravnolaški delavec našim domačinom v lep zgled pridnosti, ročnosti, varčnosti in zmernosti v jedi in pijači. Te hibe moramo odpraviti, če hočemo povzdigniti njegovo socijalno blaginjo. Sebe moramo najprej poznati, če hočemo biti srečni. Dosedaj nismo še slišali, da bi kdo na kakšnem delavskem shodu obdelaval to tvarino, pač pa so organizovali delavstvo zoper delodajalce zaradi boljše plače, in pri tem si prisvajajo največ zaslug naš klerikalizem, bije ob svoje prsi in se hvali, da se človeku kar gabi. Dobro delo se samo hvali. Ali naš klerikalizem ve, kaj dela. Maso ljudstva je treba za klerikalni ideal — za narodno navlado. Zato in za nič drugega pridiguje delavstvu o občni volilni pravici in o veliki ljudski politični organizaciji. Dokler je delavec neveden kakor naš kmet, že še pojde, kadar se bosta pa oba zavedla in spoznala klerikalno hinavstvo, pojde tudi ta pravec rakom žvižgat.

Dr. Krek trdi, da se ne dado svetovni nazor in z njim spojena politiška načela nikoli spraviti v soglasje s katoliškim pravcem in z organizmom katoliške cerkve. Kakšen je pa katoliški pravec in kakšna je katoliška organizacija? Naše mnenje je, da je edini katoliški pravec: skrbeti za dušni blagor, za zveličanje duš narodov na podlagi sv. evangelija v edinstvu s papežem in škofi. Ob kratkem: pravec katoliške cerkve je boj za dušni in ne telesni blagor. Da katoliška cerkev nima pravice bojevati se za telesni blagor narodov, potrjuje Kristus sam: »Moje kraljevstvo ni od tega sveta. Pojdite po vsem svetu ter učite in krščujte

vse narode! Nov zakon vam dam: ljubite se med seboj!« — Kristus sam nam je v tem oziru najlepši zgled, ker se je rodil, živel, učil in trpel kot siromak. On nam je dal s svojim življenjem in naukom pravi pravec, po katerem moramo hoditi in živeti, če hočemo biti zveličani. Vsi drugi pravci so ničevi za dušni blagor. Posvetno blago je užival, kolikor ga je potreboval za obstanek in nič več. Vse to se učimo v katekizmu, in to nam katoliška cerkev razlaga iz sv. evangelija. Da bi pa imela duhovščina nadoblast nad narodi v posvetnem oziru ter imela pravico se bojevati v sličnem oziru kakor se bojujejo pri nas, ni zapisano niti v katekizmu niti v sv. evangeliju. Če si je pa klerikalizem sam prisvojil to pravo, bi moral to tudi učiti kot versko dogmo. Dosedaj ni storil tega in tudi menda nikoli ne bo. Nam katoličanom je zatorej dano na prosto, jih v tem oziru slušati ali pa ne. Boj za posvetne zadeve je silno nevaren v dušnem oziru. Človek lahko zabrede v materijalizem in zaradi neprestanega bojevanja postane lahko zaslepljen fanatik, ki dobri stvari več škoduje kakor koristi. Obe ti slabi lastnosti si je že prisvojil naš klerikalizem v obilni meri, zato je postal katoliški cerkvi škodljiv. Da je to resnica, hočemo dokazati z dejstvi!

(Dalje.)

Dopisi.

Istra.

„Nadzornik“. Vriedno je, da se i Vaši cienjeni čitatelji upoznadu sa podlistkom »Nadzornik« u »Našoj Slogi« od 11. t. mj. Zato Vam ga evo šiljem u cjelosti i o njem mrvicu komentara:

Još me nepoznate? Nu kad bi ste me poznali, rekli biste o meni ovo, što ću Vam sam kazivati: Imponira m svojom izvanjštinom, te se može i o meni reći: Vanitas vanitatum vanitas et omnia vanitas. Niste li me vidjeli, kada gradom idem? E, kako ne; idem kao paun, držeći glavu visoko, misleći ja sam najljepši čovjek u gradu, sve su oči u mena uprte, sve mi se divi, a sav krasni spol — žene i djevojke — u mene je zaljubljen. A moja osoba? E, ona Vam imponira . . . ali samoj djeci.

Novac silno volim, kadkada i petljarim za koju cigaretu i u velikog siromaha, jer kako rekoh, ne trošim rado novac, jednom riečjuj onako u prozi rečeno, skrtica sam. Društvo me zato ne voli, nu ja zato ne marim, imam ja tvrdu kožu kao onaj u kocu, a strpljivosti u mene kao i u onog s drugim ušesima. Neka govore što im je drago, samo da ja imadem pune jasle.

Za svoj se djelokrug ni najmanje ne skrbim. Idem jedan ili dva puta u godini na inšpekciju, a idem radje više puta tamo, gdje se mogu u veličastnoga najesti i napiti — razumijeva se mukte. Kada sam u velečastnoga na objedu, onda sam i njegov pristaša, da, u svemu mu dajem pravo, a moram tako, jer se bojim, da ne bih drugi put dobio objed. Pak zašto nebih i nadalje ostao ovakav licumjerac? Hrvat nisam, pak čemu bih se ja takvim isticao. Ja volim svoj trbuh i to mi je domovina.

Čujem, gdje se oko mene višeputa šapuće: gdje je jesti i piti, tu je i gosp. nadzornik; nu pak što nije možda istina? Samo ako doznam, da je gdje društvo na objedu, evo i mene makar i nepozvanog, pak bilo i usried objeda. Ja ih obično pozdravim sa: Klanjam se gospodo! dobar tek! i ja sam tul Više puta društvo prasne u smijeh, nu

ja se učinim, kao da ih ne razumijem. Istjerali me još do sada nikada nisu, a naravski niti ne će, jer znadu drugi više pristojnosti nego li ja.

Ne radim ništa. Nadzirati druge ne znam, pak to niti učiti neću. Bolju ocienu dobije onaj, koji je simpatičniji. Na rad pojedinca ne gledam, a bilo bi ih mnogo valjanijih, samo kad bih i ja zašto vriedio. Prama njima sam osjetljiv i osvetljiv. Jao onomu, koji mi dodje pod zube! Ja nisam zasjeo ovo mjesto, jer najvrstniji, već zato, jer imam dobre zagovornike, a danas se za drugo i ne pita — moje jest znanje jednako ništici.

Strukovnih listova a niti knjiga ne čitam. To je za idealiste. (Budi ovdje u zaporkama rečeno, da imam i ja dva sveta ideala to jest: Bako i Venere.) 'Ja pak da čitam strukovne listove!? Morao bih se dakle početi iz početka učiti? To ne ću. Volim učiniti partiju taroka, može mi se posrećiti, da dobijem par kruna. — Moji podređeni nemaju u mene nikakve vjere, ufanja, da bi im mogao što pomoći — još manje, a ljubavi napram meni niti najmanje. To me ne uznemiruje, dapače obratno. Čim manje k meni zalaze, tim je meni draže. To sam im svojim ponašanjem dao razumjeti, pak mi sada ne dolaze. Imade ih, koji nisu bili kod mene više godina. U uredu nisam nikada. Ili gradom šećem ili sam na kolodvoru. Dà, da Vam istinu kažem, bio bih možda (sic!) izvrstan za načelnika postaje — to možete suditi po tome, jer i sada nijedan vlak ne odputuje bez moje prisutnosti.

Ja bih morao biti misionar, koji oduševljava svoje podređene za stvar, a nisam. Za njihovo mišljenje i njihove osobne želje niti ne pitam. Što sam komu rekao, to mi nije nikada bilo sveto, ako sam komu što obećao, obećanje nisam ispunio. Ja bih morao biti s njima u što užem i češćem doticaju, a iz svega možete prosuditi obratno, e što ćete, ta znate i sami, da dragi Bog ne dieli znanje po zvanju. Imam kosmatu savjest, pak me ne uznemiruje, niti mi je stalo do priznanja i nagrade, što me u nebu čeka. Ja sam dosta kriv, što mojim podređenima ugled danomice pada, a ja to i želim. Branio ih javno nisam, a osudjivao i onda i ondje gdje nisam smio. Mnogome od njih je znanje umjetnost, a meni je zanat. Mnogi će takav zlo proći, jer ja želim, da oni budu zanatnici, dà, da budu moje orudje. Oni moraju uvrstiti u svoje litanije i ovo: »sv. Bureaukracije, moli za nas!« Oni ne smiju vikati: »Videant consules« jer bi me razkrinkali.

Posle svega ovoga što Vam kazah, znatiželjni ste, tko sam i kako mi jo ime? Moj je rad identičan s mojim imenom. Zovem se

Flachsmann.

Taj članak donaša »Sloga.« Očito se tu radi o kakvom škol. nadzorniku u Istri. Inače bio bi i ovaj podlistak suvišan, bezsmislen za nas i za »N. Slogu.« Kad bi se ciljalo na kojega nadzornika u Dalmaciji, u Kranjskoj, u Hrvatskoj, bi bio pisac svoj članak poslao kojoj od onamošnjih novina. Nije druge: tu je govora o kojem našem škol. nadzorniku. Ali o kojem?! Ta, lako ćemo ih pobrojiti na prste jedne ruke, i još će nam jedan prst ostati prazan. U prozi rečeno: u Istri ima samo četiri hrvatsko-slovenskih nadzornika. O italijanskim nadzornicima ovdje ne može biti govora, što proizlazi iz cielog članka, a osobito iz onih rieči: »Hrvat nisam, pak čemu bih se ja takvim isticao«, jer valjda neće »Sloga« očekivati, da se i ital. nadzornici ističu Hrvatima? Velimo po treći put: pisac je ciljao na jednoga od one naše četvorice. Ali na koga?! — Danu da gonetamo!

V Lošinju je mladi nadzornik gosp. D. Pribil; ali o njem se još ne može reći dobra ni zla, jer je tek imenovan; a pogotovo nije svaki dan »na kolodvoru« tako, te »i sada nijedan vlak ne odputuje bez njegove prisutnosti«, jer — u Lošinju nema željeznice.

U Voloskom je gosp. Fran Uršić; ali o njem se ne može reći, da je svaki dan »na kolodvoru«, niti da »impornira«, niti da »ide kao paun, držeći glavu visoko«, niti da »misli, da je najljepši čovjek u gradu« itd., jer — jer on se je već dobrohno prignuo, te stoji na domaku svoje službe.

Ostaju nam dakle još sama dva. — U Kopru je gosp. H. Dominko. O njem ne znamo što kazati. To će znati njegovi učitelji. Mi znamo samo, da je Slovenac, te da se takvim i priznaje, i da nadzire slovenske škole. Imade u svom djelokrugu samo par hrvaških škola. Mislim, da »N. Sloga« ne može od njega zahtjevati da bude baš Hrvat i da se takvim ističe. A opet, u Kopru nije samo jedan kolodvor, nego dva dobrohno i obadva daleko od grada, a da bi htio, da »nijedan vlak ne odputuje bez njegove prisutnosti«.

Ostaje nam još gosp. Iv. Bunc u Pazinu. Uzmimo, da je »Sloga« smjerala na njega, kao što dočusmo, da i jest on na sebe protegao onaj pamflet. Koliko ga od onih vlastitosti, navedenih u podlistku, resi, nije nam ovdje namjera, da istražujemo i prikažemo. Jedno mu ipak ne možemo premučiti: da je on — barem tako se ga u obće drži — prepokoran klerikalcima u Pazinskom i Puljskom kotaru, i da više vjeruje nekolicini tonsuriranih lopova i njihovim skutonošama, nego li svojemu učiteljstvu. Imalo bi i učiteljstvo, naposeb napredno učiteljstvo, da koješta predbaci gosp. nadzorniku Buncu; ali mi preziremo onaka gadna, možemo reći, osobna ocrnjivanja. To pripuštamo »Slogi« i njezinim škandaloznim piskarima, koji su se evo na onaj način htjeli osvetiti gosp. nadzorniku, što nije htio ili mogao, da jednim mahom istriebi, uništi nas naprednije učitelje. Ne mi se ne znamo na takav način osvećivati, jer nismo popovi smutljivci obiteljske sreće, moralni razbojnici tudjega poštenja. Mi već danas znamo, da čitavo učiteljstvo kotara Pazinskoga, Puljskoga i Porečkoga stoji osupnuto, i pita: »Kako je to moguće!? Kako može »Sloga« dovesti u sklad onaj napadaj na osobu, koja je njoj do sada vjerno službovala, sa harnošću i priznanjem, što joj duguje!?« — Evo ovako, odgovoramo mi:

Od nekoliko vremena »Sloga« ima sina »Omnibusa«. Ali ona je ženska, a za muža joj se ne zna. Sad se dađe svaka lako protumačiti. Od nekoliko vremena, a osobiti od kad je okusila žestoki udarac »Biča«, ona i njezin jedinac lutaju kao muhe bez glave. Ne razabireš im više pravca, ni programa, ni sredstva, ni cilja. Sumnjičiti, crniti, lagati, slipeći, reći, poreći — to im je od neko doba svagdanji kruh. U drugim člancima kude »Indipendente« svoje saveznike, pak ih hvale, pa opeta kude, i davaju žednima piti, da se oni ne slažu sa vlastitim pisanjem. (Ako se ne slažu, čemu tiskaju, i još bez podpisa?) Iz bojazni ustupaju mjesto dugim člancima iz učiteljskih krugova, koje krugove su prije posprdno ignorirali, ili čak sramotili. Pišu proti popovima; ali tako fino, da se ne uvriede; pak ih mole za oprostjenje, pak se sami ispravljaju i primaju od njih onake smradne pamflete; i još od pensioniranih popova!

Mislili su jadni, da će, kako ono popovi kažu, jednim hitcem tri zeca dobiti: izlieti svoju žuč (a to su postigli), moralno ubiti poglavicu učiteljstva ovih triju kotara (a kad bi poglavica bio takav, kakvo pa da bude njegovo učiteljstvo?) i ujedno ugoditi učiteljstvu. Prevariše se u svojoj naglosti.

Mi znamo, da su svi učitelji podređeni gosp. Buncu, bez razlike njihovog mišljenja, ogorčeni na onu pisaniju dostojnu naščara, te pripravnici najenergičnije prosvjedovati i reagirati. Mi pak očekujemo od gosp. Bunca, da će on, kao pošten i odlučan muž, pozivljuć se na javno mnijenje, povući »Slogu« na sud, da joj ondje odrede malu pokoru.

Velimo: malu, jer da ju mi imamo suditi, dobila bi, vjerujte, takvu pokoru, da već ne bi nikad sagriješila. Spravili bismo veliki kup svih papirnatih »Sloga« od nekoliko godina amo, te zapalili tu gadariju; a kad bi najbolje gorilo, svezali bismo njezine nadahnitelje i moralne odgovornike, pa frk š njima na lomaču. Nećete, molim Vas!? Za koga se vraga dakle grade narodnim prvacima, ako glasilo stranke — svoje glasilo — tako uređuju, ili dopuštaju, da se tako uređuje?

Skrajno je vrijeme, da se je rješimo tih farizeja, pa da učiteljstvo Istre i ostali napredni živalj podignu svoj organ sa čistim pravcem, ni makar desno ni lievo — što da Bog uskori.

Dostavek uredništva. Tako se naj zgodi. Doznali smo, da se je zaradi onega podlistka dvignila v Pazinu cela vstaja in da je neki doktor poslal v Pulj brzojavko: »Za Vaše nepromišljene pisanije zaslužujete ne jedan, nego tri »Biča«. (Glej naš tozadevni članek v 11. in 12. številki letošnjega leta.)

Iz naše organizacije.

Kranjsko.

„Jubilejska samopomoč“. Vljudno opozarjam člane, ki še niso poslali zneska za zadnji slučaj smrti 2 K 10 h, oziroma 4 K 20 h, da to tekom teh dni store, zakaj skleniti mi je letni račun in nadaljno izterjevanje mi da le mnogo dela.

Franc Ks. Trošt, t. č. predsednik.

Belokranjsko učiteljsko društvo zboruje dne 8. junija t. l. v Črnomlju po tem vzporedi: 1. a) Ob 9. uri dopoldne hospitacija v I. razredu. »Škorec«, nazorni nauk, nastopi gđč. J. Primožičeva. b) Hospitacija v II. razredu. Lepopisje: črka »H«, razvija g. M. Dolenc. c) Kaj naj se uči iz elektrike v ljudski šoli? Predava s poizkusi g. Fran Šetina. II. Zborovanje učiteljskega društva. a) Poročilo društvenih funkcionarjev. b) Volitev dveh delegatov h glavnem zborovanju »Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev«. c) Razni nasveti in predlogi, ki jih je pravočasno javiti društvenemu vodstvu. d) Pevska vaja. Gosp. pevovodja M. Kosec vabi učiteljstvo, da prinese s seboj »Pesmarico«. Pevska vaja bo za bodočo učiteljsko skupščino v prostorih g. Kožarja, kjer je na razpolago učiteljstvu klavir. Tovariši in tovarišice! Stanovska čast in narodov blagor velevata, da se složno borimo za svoj in narodov spas. V slogi in z napredkom si priborimo boljšo bodočnost! Na veselo snidenje! K obilni udeležbi vabi odbor.

Štajersko.

Savinsko učiteljsko društvo zboruje dne 4. junija ob 2. uri popoldne v Gomilskem z določenim vzporedom.

Anton Farčnik, t. č. predsednik.

Književnost in umetnost.

„Zvonček“ prinaša v 6. številki to-le lepo vsebino: Božji solak. Cvetko Slavina. Pesem. — Naša ovčica. Borisov. Povest. — Vrnitev pomladi. Branko Brankovič. Pesem. — Za žogo — po nosku. E. Gangl. Povest z dvema podobama. — Kako ljubim svoj rojstni kraj. F. Rojec. Opis.

— Po ravnici lovec hodi. Petruška. Pesem. — Kako sem potoval v Rusijo. Ferd. L. Tuma. Poučni spis. — Kako dobimo dež. Podoba. — Prvi poljub. S. G. Hrastničan. Gledališki prizor. — Na divjega petelina. Andrej Rapè. Povest s podobo. — Iz ruskih knjig. Fran Voglar. Povesti in bajke. — Pouk in zabava. — Mladi risar. A. Sič. — Kako dobimo dež. — Prava barva zlata. — Dolgo krajevno ime. — Žalostna beseda. — Japonski obed. — 127 raznih jezikov. — Pametnice. A. K. Sežun. — Japonska mačka. — Volk in pes. Ivo Trošt. — Zemljepisna naloga. Marija G. — Rešitev.

Milutin Oblokar. C. kr. okrajni šolski svet v Sežani je naročil za vse šole svojega okraja povest »Milutin Oblokar«, ki je priobčena z zadnjem zvezku »Knjižnice za mladino«. To je hvalevredno!

Navod za uvedeno modernega pouka v risanju na nižje organizovanih ljudskih šolah. Sestavil Adolf Brunnelchner, c. kr. ravnatelj državne ljudske šole in voditelj risarskega kurza v Trstu. Cena 1 K. Lastna založba. — Ta navod se opira na večletne izkušnje. Pokazati hoče le vrsto snovi, ki je primerna za posamezne stopnje. Ta navod hoče le nevažnejše poteze, osnovne oblike, elemente in razmerja iz množice kombinacij izluščiti ter razdeliti na posamezne stopnje. — Kdor se zanima za novo metodo risarskega pouka, ga bo zanimalo tudi to delce.

Vestnik.

Učiteljska vest. Gdč. Franja Pokova pl. Pokafalva, učiteljica v Ljubljani, je napravila pred c. kr. izpraševalno komisijo za ljudske in meščanske šole na Dunaju izpit za meščanske šole (III. skupina.)

Motne šipe. Prijatelj našega lista nas vprašuje: »Kaj pa sedaj, ko se bliža vročina in odpiramo okna celo v učilnicah — ali bodo hodniki ljubljanskega učiteljskega vedno skrbno zaprti in zabiti, da pridejo glasovite motne šipe do veljave in ne stopijo takoj iz aktivnosti?« — Prijatelj, obrnite se rajši na pravo adresol!

Uradna učiteljska skupščina za ormoški okraj se vrši dne 7. junija t. l. pri Veliki Nedelji ob 8. uri dopoldne. Na vzporedu so naloge: 1. Kako vzgojij mladino, da bo spoštovala avtoriteto? 2. Biološka metoda prirodepisnega pouka. 3. Die Zahn- und Mundpflege in der Volksschule, predava c. kr. okr. zdravnik. Poročila in volitve za prihodnjo volilno dobo.

Pomenljiva hvala. V 118. številki hvali »Slovenec« nekega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika. Navadno nima »Slovenec« o šolstvu, učiteljstvu in drugih funkcijonarjih pohvalne besede.

Neki krajni šolski svet v ljubljanski okolici se odlikuje po vrlih članih. Vsi so proti šoli, proti izobrazbi in šolskim nakladam. Eden teh članov je letos svojega najstarejšega otroka poslal po osmih mesecih le nekolikokrat v šolo in je bil radi hudodelstva že osemkrat z zapori kaznovan. Druge zabave ta krajni šolski svet nima, kakor da pazi na učitelja, ga obrekuje, ga skuša z neosnovanimi in zlaganimi dejstvi denuncirati, ga opravlja pri otrokih in jih punta proti njemu, da ga stražijo kot policaji, to pa vse zato, ker mora učitelj naznanjevati otroke, ki večmesečno izostajajo iz šole. Otroci se drže le župnika, ki jim daje svete, kaj naj naredo, da se učitelja denuncira. Nekemu članu tega krajnega šolskega sveta ne gre v glavo, da bi moral učitelja vikati. Ko ga je pred kratkim moral učitelj tožiti in ko sta se potem srečala, ga je pričel zmerjati vpricho šolskih otrok in ga tituliral s »ti«. Dokler se bode naši šolski mladini vcepljalo takó in táko spoštovanje do učiteljstva, ni mogoče misliti, da bi šole uspešno delovale.

Umrl je v Trstu dne 27. t. m. c. kr. okrajni šolski nadzornik in profesor na državni gimnaziji dr. Oskar pl. Hass ek.

»Po starem načinu.« Posnetek tega našega članka (glej št. 20!) so priobčile praške »Učiteljské Noviny.«

Poučni izlet zagrebških vseučiliščnikov. Kakor vsako leto so napravili tudi letos zagrebški učiteljskišniki pod vodstvom svojega ravnatelja Karla Matice poučni izlet v Ljubljano, na Bled, v Postojno in na Reko. Izlet je trajal od 27. pret. mes. do 1. t. m. In slovenski učiteljskišniki?

Prošnja. Do popolne Glaserjeve »Zgodovine slovenskega slovstva« mi nedostaje še 1. zvezek IV. dela te knjige. Če ima kateri gg. tovarišev ta zvezek na prodaj, naj se oglasi pri meni. Pripravljen sem celo preplačati potrebni mi zvezek! Na Trebelnem pri Mokronogu, 26. maja 1905. Janko Leban.

Z zgradbo II. državne gimnazije v Ljubljani začno baje že letos. Sedanji prostori so tako nedostatni, da je z zdravstvenega stališča nujno želeli, da se gradnja novega gimnazijalnega poslopja kolikor mogoče pospeši.

Demonstracija proti profesorju madjarskega jezika. Novoimenovani profesor madjarskega jezika dr. Greksa je hotel predavati na zagrebškem vseučilišču, pa ni objavil svojih predavanj, kot je navada pri drugih profesorjih, zato ga je okolo 100 dijakov dočakalo in ga izžvižgalo. Dr. Greksa se je zaprl v knjižnico in ni predaval.

Prvi častni doktor češke tehnike v Pragi je postal vrhovni deželni maršal princ Lobkovic.

Številka 13. Pri nas je še vedno mnogo ljudi, ki prisujejo številki 13 neko neugodno usodo. Američani takih predsodkov ne poznajo. Ameriška zvezna država obsega 13 držav; grb ima 13 zvezd; državno geslo »e pluribus unum« ima 13 črk; ameriški orel ima v krempljih vejico s 13 listi, na prsih ima grb 13 polj, vsako polje je razdeljeno v 13 peres. Narodno zastavo pozdravljajo v Ameriki s 13 streli. Mornarica je imela prvotno 13 brodovij v spomin, da je Paul Jones prišel v Ameriko s 13. leti ter neizmerno obogatel.

Američanka. Učiteljica Ana Miller je bila pred dvema letoma odpuščena iz službe, ker je pisala nedostojna pisma nekemu učitelju ter zakrivila še več podobnih nerodnosti. Po odpustu se je vzdignil proti nji odvetnik dr. Harvey. Zaprošila je sodišče, da postopa proti razžaljevcu, toda ni mogla dobiti med odvetniki zagovornika. Sklenila je, da si postane sama zagovornik. Takoj se je lotila pravnških študij. Po dveh letih marljivega učenja je napravila izpit ter dobila dovoljenje, da postane zagovornica v kazenskih zadevah. Takoj je zopet pričela pravdo proti dr. Harveyu ter zahtevala odškodnine 200.000 dolarjev. Pri sodišču se je pokazala tako spretno zagovornico, da je z zagovorom in s svojo krasno postavo očarala slušatelje. In res je dognala, da ji mora žalilec plačati 70.000 dolarjev.

Posledice višje ženske izobrazbe. Dr. van Dyke, predsednik medicinske družbe v državi Oregon, označuje višjo izobrazbo kot vzrok telesnega propadanja pri ženskah. Ženska si pokvarja svoje zdravje z godbo in znanstvenimi študijami. Moderni ženski učni zavodi so najboljša prilika za to, ker prav nič ne gledajo na duševne zmožnosti učenk, in se morajo vse od kraja učiti toliko tvarine, ki je določena za najbolj nadarjene. Kake koristi je pravzaprav ženskam brskanje po latinskih in grških klasikih, čemu rabijo višjo matematiko in druga znanstva in umetnosti? Če ima ženska talent, naj se le izobrazí, toda večina žensk je namenjena za ženo in mater, in ni hujšega nego učena žena. Duševno in telesno izčrpana ženska ni več kos svoji nalogi, ki je pogoj za obstoj krepkega in zdravega naraščaja. Zlasti je ameriški zdravnik hud nasprotnik, da se ženska uči godbe, ker nima talenta za to. V Novem Jorku je 25.000 ženskih igralk na klavir, od katerih jih zna komaj tucat igrati Beethovne, Mozartove ali Chopinove skladbe. Nekoliko pretirane so dr. van Dykove sodbe, to bo priznalo — zlasti ženstvo.

Razgled po šolskem svetu.

— **Konferenčne diete štajerskega učiteljstva.** Deželni šolski svet štajerski je z odlokom z dne 3. t. m. določil, da je treba odslej naprej najmanj en mesec pred konfe-

renčnim dnevom predložiti partikular in izplačati diete pri dotičnem plačilnem uradu vselej po preteku tretjega dneva po uradni skupščini.

— **Druga izložba risarij v Zagrebu.** Umetniška sekcija »Hrvatskoga društva za unapredjenje uzgoja«, ki je priredila v začetku letošnjega leta znano razstavo prostoročnega risanja po moderni umetniški metodi iz raznih učnih zavodov Nemčije, Avstrije in Ogrske, priredi v Zagrebu začetkom novega šolskega leta (najbrže meseca septembra t. l.) drugo tako razstavo, ki je zanjo že prijavilo razstavne predmete več raznih učnih zavodov, hrvaških in tudi slovenskih s Kranjskega in Štajerskega. Pričakujejo pa risarij tudi iz Istre, Dalmacije, Bosne in Hercegovine, iz Srbije in Bulgarske, kjer se že bavijo z novo metodo risanja. Točnejše objave priobčimo pozneje. Sedaj samo opozarjamo nanjo na prošnjo odbora, ki ne izdaja posebnih pozivov. Prijave prejemajo in dajejo pojasnila gg. dr. H. pl. Hranilović, kr. vseučiliški profesor v Zagrebu in zagrebška učitelj Vjekoslav Koščević in Ivan Tomašić.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 1211.

Kranjsko.

V šolskem okraju ljubljanske okolice je stalno oddati sledeča učna mesta s postavnimi prejemki:

1. Mesto nadučitelja na dvorazredni ljudski šoli na Dobrovi.
2. Učiteljsko mesto na petrazredni ljudski šoli v D. M. v Polju, samo za moške prosilce.

Prosilci, ki še niso stalno nameščeni na javnih ljudskih šolah na Kranjskem, se imajo izkazati z izpričevalom državnega zdravnika, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

Opremljene prošnje je poslati službenim potom tukajšnjemu uradu do 26. junija 1905.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 23. maja 1905.

Št. 961.

Na enorazredni ljudski šoli v Matenji vasi se razpisuje s tem učno mesto v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje naj se predlagajo semkaj predpisanim potom do dne 21. junija 1905.

Prosilci, kateri v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščeni, morajo z državnozdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Postojni, dne 21. maja 1905.

Št. 1099.

Na enorazredni ljudski šoli v Zagradcu je stalno, oziroma začasno popolniti mesto učitelja-voditelja.

Prošnje je vlagati do 20. junija 1905. Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Rudolfovo, dne 21. maja 1905.

Št. 996.

Na trirazredni ljudski šoli v Velkih Laščah je popolniti stalno učno mesto.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo dn 24. junija 1905. Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 25. maja 1905.

Št. 995.

Na petrazredni ljudski šoli v Ribnici je stalno, oziroma začasno popolniti učno mesto.

Pravilno opremljene prošnje naj se semkaj vlagajo do 24. junija 1905. Prosilci, ki še niso stalno nameščeni v kranjski javni službi, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za službovanje.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje, dne 25. maja 1905.

Menjanje službe.

Nadučitelj na dvorazrednici III. plačilnega razreda (ki se v kratkem razširi) v Savinski dolini želi menjati s tovarišem v enaki službeni lastnosti. Postranski letni dohodki brez orglanja do 900 K. Rediti se lahko živina. Kdor bi se pečal s hmeljarstvom, si poviša dohodke še za dalnjih 600 do 1000 K na leto. Vse vrtno orodje je inventarno. Ponudnik želi menjati le iz družinskih ozirov.

Ponudbe se naj blagovolijo dopošiljati uredništvu »Učiteljskega Tovariša« do 20. roznika t. l. pod imenom »Savska dolina«. Naslov pove ponudnik, a ne uredništvo.

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodonosno naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani
registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Vplačuje in izplačuje se vsak četrtek od 11.—12. ure dopoldne in vsako soboto od 5.—1/2 7. ure zvečer ali pa vsak dan potom poštne nakaznice ali c. kr. poštne hranilnice (čekovni račun št. 866.312). Za drugače storjena vplačila zadruga ni odgovorna.

Sprejem hranilnih vlog po 4 3/2%, oddaja posojil na osebni kredit po določenih rokih vračevanja (glej spodaj) proti zadostni varnosti. Za tako velja: vsaj eden dober porok in plačnik, zastava premičnin, zemljišč in vknjiženih terjatev, predznanba na plačo ali penzijo.

Prošnje za posojila brezplačno proti vpošiljati 20 h v poštinih znamkah za frankaturo. Tudi prošnjam za posojila naj se priloži poštna znamka za 10 h za dopošiljatev rešitve.

Vsakih 100 K posojila (dva pasivna deleža) se vrača po načinu:

A	v 12 mesečnih rokih, in sic. 11 rokov à 9 K — h, 12. rok 4 K 73 h
B	» 18 » » » » 17 » » 6 » — » 18. » 3 » 56 »
C	» 24 » » » » » 23 » » 4 » 50 » 24. » 4 » — »
D	» 38 » » » » » 37 » » 3 » — » 38. » — » 66 »
E	» 46 » » » » » 45 » » 2 » 50 » 46. » 1 » 81 »
F	» 60 » » » » » 59 » » 2 » — » 60. » — » 70 »
G	» 70 » » » » » 69 » » 1 » 75 » 70. » 1 » 42 »
H	» 85 » » » » » 84 » » 1 » 50 » 85. » 1 » 26 »

Zadružni lokal je v Ljubljani, Zaloška cesta št. 5.

Šolske tiskovine

priporoča

tiskarna J. BLASNIKA naslednikov
v Ljubljani.

Ne zabite
„Učiteljskega
konvikta!“

Šolske tiskovine

odobrene po dež. šolskem svetu priporoča tvrdka

Dragotin Hribar v Ljubljani.